

GÜNLÜK DERS PLANI

DNA Şifre ve Kalıtım Laboratuvarı

Nükleotidi tanı • DNA modelini kur • Eşlenmeyi izle • Kalıtım dilini çöz

HİLALKENT 125. YIL ORTAOKULU

SINIF 8. Sınıf	HAFTA 12-16 Ekim 2026	SÜRE 4 × 40 dakika	DERS Fen Bilimleri

I. BÖLÜM DERS BİLGİSİ

Dersin Adı	Fen Bilimleri	Sınıf	8. Sınıf
Ünite / Tema	2. Ünite: DNA ve Genetik Kod	Tarih	12-16 Ekim 2026
Konu	DNA Modeli, Eşlenme ve Kalıtım Kavramları	Süre	4 ders saati
Öğrenme Çıktısı	F.8.2.1.2. DNA'nın yapısını model üzerinde gösterir • F.8.2.1.3. DNA'nın kendini nasıl eşlediğini ifade eder • F.8.2.2.1. Kalıtımla ilgili temel kavramları tanımlar		
Süreç Bileşenleri	Nükleotidin şeker, fosfat ve organik baz bileşenleri; baz eşleşmesi ve DNA'nın çift zincirli yapısı model üzerinde gösterilir. • DNA eşlenmesinde zincirlerin ayrılması ve tamamlayıcı nükleotidlerin eşleşmesi canlandırılır; gen, alel, genotip, fenotip, baskın ve çekinik kavramları ilişkilendirilir.		

II. BÖLÜM PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme	Bilimsel süreç: model kurma, örüntü ve tamamlayıcılık belirleme, süreç canlandırma, sınıflandırma, ilişki kurma ve kanıtlarla açıklama
Değerler	Sorumluluk, iş birliği, bilimsellik ve dürüstlük (model görevlerini dengeli paylaşma, gözlemi tarafsız kaydetme, kanıtsız iddiadan kaçınma)
Okuryazarlık Becerileri	Bilgi, görsel ve bilim okuryazarlığı; DNA modelinde sembol, renk, yön ve ölçek bilgisini; kalıtım şemasında kavram ve gösterim dilini doğru yorumlama

Resmî dayanak: MEB 2026-2027 Eğitim ve Öğretim Yılı Çalışma Takvimi ve MEB 8. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı; F.8.2.1.2-3 ve F.8.2.2.1 kazanımları.

III. BÖLÜM ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Güvenlik: Boncuk, ataş ve küçük model parçaları ağıza götürülmez; çalışma sonunda sayılarak kutularına yerleştirilir. Kesici araçlar yalnız öğretmen denetiminde kullanılır. Dijital animasyonlar önceden denetlenir ve kişisel veri paylaşılmaz.

Basamak • Amaç • Yöntem	Uygulama Akışı
1. İLİŞKİLENDİRME 1. ders • 40 dk • DNA'nın Yapısı Amaç: Nükleotid-gen-DNA-kromozom ilişkisini hatırlayarak DNA'nın yapı birimlerini, organik bazları ve tamamlayıcı eşleşme örüntüsünü keşfetme. Yöntem/Teknik: Kavram ağı, parça kutusu, örüntü avı, model ölçütü Öğretmenin Rolü: Güvenli ortamı hazırlayan, yönlendirici sorular soran, gözlemleyen ve anlık geribildirim veren kolaylaştırıcı.	- Genetik Kavram Ağı (6 dk): Nükleotid, gen, DNA ve kromozom kartları parça-bütün bağlantılarıyla hızlıca yeniden düzenlenir. - Nükleotid Parça Kutusu (8 dk): Fosfat, şeker ve A-T-G-C organik baz kartları incelenir; bir nükleotidin üç temel bileşeni model üzerinde birleştirilir. - Baz Örüntüsü (8 dk): A'nın T ile, G'nin C ile eşleştiği renk ve biçim ipuçlarından keşfedilir; tamamlayıcılık kuralı sözlü olarak ifade edilir. - Merdiven mi Molekül mü? (8 dk): DNA merdiven benzetmesinin güçlü ve sınırlı yönleri belirlenir; modelin ölçekli olmadığı ve gerçek yapının çift sarmal olduğu açıklanır. - Başarı Ölçütleri (10 dk): Doğru nükleotid bileşeni, baz eşleşmesi, çift zincir, yön/etiket ve ölçek uyarısı içeren DNA modeli ölçütleri ortaklaştırılır. Bütünleştirme: Ön bilgi • Örüntü bulma • Görsel/bilim okuryazarlığı • Merak
2. TECRÜBE ETME 2. ders • 40 dk • Model ve Eşlenme Amaç: DNA'nın çift zincirli yapısını güvenli materyallerle modelleme; zincirlerin ayrılması ve tamamlayıcı nükleotidlerin eklenmesiyle eşlenme sürecini canlandırma. Yöntem/Teknik: DNA model atölyesi, rol paylaşımı, süreç canlandırma, kontrol listesi Öğretmenin Rolü: Güvenli ortamı hazırlayan, yönlendirici sorular soran, gözlemleyen ve anlık geribildirim veren kolaylaştırıcı.	- Güvenlik ve Roller (5 dk): Parça sorumlusu, model kurucu, baz denetçisi, süreç anlatıcısı ve kayıtcı görevleri paylaşılır; küçük parçaların güvenli kullanımı hatırlatılır. - DNA Omurgası (8 dk): Şeker ve fosfat birimleri dönüşümlü sıralanarak iki zincirin omurgası oluşturulur; bazların şekere bağlandığı gösterilir. - Tamamlayıcı Zincir (8 dk): Verilen bir zincirin karşısına A-T ve G-C kuralına uygun nükleotidler yerleştirilir; hatalı eşleşmeler akran kontrolüyle düzeltilir. - Eşlenme Canlandırması (10 dk): Zincirler ayrılır, her eski zincirin karşısına yeni tamamlayıcı zincir kurulur; sonuçta oluşan iki DNA modelindeki eski-yeni parçalar renklerle izlenir. - Model Raporu (9 dk): Öğrenci eşlenmeyi 'ayırılma-tamamlayıcı eşleşme-iki DNA oluşumu' sırasıyla açıklar; modelin temsil edemediği bir özelliği yazar. Bütünleştirme: Modelleme • Süreç sıralama • İş birliği • Güvenli çalışma
3. İŞ BİRLİĞİ 3. ders • 40 dk • Kalıtımın Dili Amaç: Gen, alel, genotip, fenotip, baskın ve çekinik kavramlarını yeni model ve tek karakter üzerinden tanımlama ve birbiriyle ilişkilendirme. Yöntem/Teknik: Kavram istasyonları, özellik dosyası, eşleştirme, Frayer modeli Öğretmenin Rolü: Güvenli ortamı hazırlayan, yönlendirici sorular soran, gözlemleyen ve anlık geribildirim veren kolaylaştırıcı.	- Özellik Dosyası (6 dk): Bezelyede yalnız tohum rengi karakteri üzerinden karakter, özellik ve kalıtsal bilgi ayrımı yapılır; iki karakterli çaprazlamaya girilmez. - Gen ve Alel (8 dk): Aynı karakteri etkileyen genin farklı biçimleri alel olarak modellenir; A ve a harflerinin yalnız bir gösterim olduğu belirtilir. - Genotip-Fenotip (8 dk): AA, Aa ve aa gösterimleri genotip; gözlenen sarı/yeşil tohum özelliği fenotip olarak sınıflandırılır. - Baskın-Çekinik (8 dk): Baskın alelin heterozigot durumda fenotipte görülebildiği, çekinik özelliğin iki çekinik alelle ortaya çıktığı kavram kartlarıyla açıklanır. - Kavram İstasyonları (10 dk): Gruplar gen, alel, genotip, fenotip, homozigot, heterozigot, baskın ve çekinik için tanım-örnek-örnek olmayan eşleştirmesi yapar. Bütünleştirme: Sınıflandırma • Kavram geliştirme • İş birliği • Bilimsel dil
4. TRANSFER ETME 4. ders • 40 dk • Kavram Laboratuvarı Amaç: DNA yapısı, eşlenme ve temel kalıtım kavramlarını yeni model ve tek karakterli örneklerde doğru bilimsel dille kullanma; yaygın yanlışları düzeltme. Yöntem/Teknik: Hata kliniği, genetik kimlik kartı, kavram haritası, çıkış bileti Öğretmenin Rolü: Güvenli ortamı hazırlayan, yönlendirici sorular soran, gözlemleyen ve anlık geribildirim veren kolaylaştırıcı.	- DNA Hata Kliniği (8 dk): Yanlış baz eşleşmesi, tek zincirli DNA ve her eşlenmede tüm parçaların yeni olduğu modeller kontrol listesiyle düzeltilir. - Genetik Kimlik Kartı (8 dk): Tek bir bezelye karakteri için genotip, aleller, homozigot/heterozigot durumu ve olası fenotip uygun kavramlarla yazılır. - Yanılıgyı Düzelt (8 dk): 'Baskın özellik daha güçlüdür', 'Fenotip harflerle yazılır' ve 'Her genotip farklı fenotip oluşturur' ifadeleri kanıtlı cümlelerle düzeltilir. - Bütüncül Kavram Haritası (7 dk): Nükleotid-DNA-gen-allel-genotip-fenotip kavramları 'oluşturur', 'bölümüdür', 'biçimidir' ve 'etkiler' bağlantılarıyla ilişkilendirilir. - Bireysel Çıkış Bileti (9 dk): Öğrenci tamamlayıcı DNA zincirini yazar, eşlenmeyi üç adımda açıklar ve verilen tek karakter örneğinde genotip-fenotip ayrımını yapar. Bütünleştirme: Transfer • Eleştirel düşünme • Kavram ağı • Bilim okuryazarlığı

IV. BÖLÜM ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Değerlendirme, 160 dakikalık modelleme sürecinde üç öğrenme kanıtını görünür kılar: DNA'nın nükleotid ve baz eşleşmesi düzenini doğru modelleme; eşlenmeyi ayırma, tamamlayıcı eşleşme ve iki DNA oluşumu sırasıyla açıklama; temel kalıtım kavramlarını yalnız tek karakterli örneklerde bilimsel olarak ayırma.

Aşama	Araç / Teknik	İzlenen Ölçüt	Kanıt / Geri Bildirim
Tanılayıcı	Kavram ağı / baz örüntüsü	Nükleotid bileşenleri, DNA yapısı ve kalıtım kavramlarına ilişkin ön düşünceler	İlk model; çıkış biletiyle karşılaştırma
Model Kurma	DNA omurgası / tamamlayıcı zincir	Şeker-fosfat omurgası, bazların konumu, A-T ve G-C eşleşmesi ile çift zinciri doğru temsil etme	Öğretmen gözlemi ve model kontrolü
Süreç	Eşlenme canlandırması / rapor	Zincirlerin ayrılması, tamamlayıcı nükleotidlerin eklenmesi ve iki DNA oluşumunu doğru sıralama	0-1-2 puanlı süreç denetimi
Kavram	İstasyon / genetik kimlik kartı	Gen, alel, genotip, fenotip, homozigot, heterozigot, baskın ve çekiniği ayırma	3 düzeyli analitik rubrik
Transfer	Hata kliniği / çıkış bileti	Yeni DNA modelini düzeltme; tek karakter örneğinde genotip-fenotip ilişkisini açıklama	Hedefli destek veya ileri model

Kısa Ürün Rubriği

Ölçüt	3 • Yetkin	2 • Gelişiyor	1 • Destek Gerekli
DNA modeli	Nükleotid bileşenlerini, şeker-fosfat omurgasını, çift zinciri ve tüm baz eşleşmelerini doğru gösterir.	Model büyük ölçüde doğrudur; bir bileşen, etiket veya eşleşme hatası vardır.	Nükleotid yapısını, omurgayı veya tamamlayıcı baz eşleşmesini yanlış gösterir.
Eşlenme	Zincirlerin ayrılmasını ve her eski zincire tamamlayıcı yeni zincir kurulmasını doğru sırayla açıklar.	Süreç temelde doğrudur; bir adım veya eski-yeni zincir açıklaması eksiktir.	DNA'nın bütün olarak kopyalandığını söyler ya da tamamlayıcılık kuralını kullanmaz.
Kalıtım kavramları	Tek karakter örneğinde gen, alel, genotip, fenotip, homozigot/heterozigot ve baskın/çekiniği doğru ilişkilendirir.	Temel sınıflama doğrudur; bir kavram veya gösterim eksikliği vardır.	Genotip ile fenotipi karıştırır; baskınlığı güç/üstünlük olarak yorumlar.

V. BÖLÜM DERSİN DİĞER DERSLERLE İLİŞKİSİ

Matematik	DNA dizisindeki tekrar ve tamamlayıcılık örüntülerini belirleme; kalıtım gösterimlerinde aynı-farklı alel çiftlerini sınıflandırma. Olasılık hesabı ve çaprazlama bu hafta yapılır.
Görsel Sanatlar / Tasarım	DNA modelinde renk, biçim, etiket ve yönü tutarlı kullanma; gerçek molekül ile model arasındaki ölçek ve temsil farkını belirtme.
Türkçe	DNA eşlenmesini kronolojik ve neden-sonuç bağlantılı cümlelerle açıklama; genetik kavramlar için tanım, örnek ve örnek olmayanı bilimsel dille yazma/sunma.
Bilişim / Animasyon	DNA eşlenme animasyonunda durdurma, sıralama ve ekran görüntüsü karşılaştırmasıyla süreç adımlarını izleme; dijital modelin eksik veya yanıltıcı yönünü sorgulama.

VI. BÖLÜM PLANIN UYGULANMASIYLA İLGİLİ DİĞER AÇIKLAMALAR

Araç-Gereç	Şeker, fosfat ve A-T-G-C kartları; renkli boncuk/kâğıt şerit DNA modeli, cırt cırt veya ataş, baz eşleşme kartları, eşlenme süreç şeması, gen-alel-genotip-fenotip kavram kartları, tek karakterli bezelye özellik dosyası ve çıkış bileti.
Güvenli / Dijital Kullanım	Küçük model parçaları ağıza götürülmez ve çalışma sonunda sayılarak kutularına alınır. Kesici araçlar yalnız öğretmen denetiminde kullanılır. Dijital animasyonlar öğretmen tarafından önceden denetlenir; kişisel hesap veya veri kullanılmaz.
Farklılaştırma	Destek: renk ve biçim kodlu baz kartları, kısmen kurulmuş DNA omurgası, eşlenme sıra şeridi ve kavram cümle başlatıcıları. Zenginleştirme: verilen DNA dizisinde hata bulma, alternatif model tasarlama ve modelin güçlü-sınırlı yönlerini savunma.
Bilimsel Doğruluk	Bir nükleotid fosfat, deoksiriboz şeker ve organik bazdan oluşur. DNA'da A-T, G-C eşleşir. Eşlenmede iki zincir ayrılır; her eski zincir tamamlayıcı yeni zincirin kurulmasına rehberlik eder. Genotip alel bileşimini, fenotip gözlenebilir özelliği ifade eder. Baskınlık güç, yaygınlık veya üstünlük değildir. Bu hafta yalnız tek karakterli örnek kullanılır; dihibrit çaprazlamaya yer verilmez.

Mehmet Yaşar ERDOĞAN
Fen Bilimleri Öğretmeni

.... / ..... / .....
UYGUNDUR

Okul Müdürü

2.000 Tane

Başarı Odaklı - Kaliteli - Dikkat Çekici

Ders Notu İçin

310 Tane

Kimya Gösteri Deneylerinin

Reçetesi İçin

Play Store'den “FenLock” Uygulamasını

Ücretsiz İndirebilirsiniz.

